

Justiția Securității sau securitatea justiției?
O analiză a articolelor de opinie de după sentința ÎCCJ în cazul Gheorghe Ursu

[Securitate's Justice or the security of the Justice]

Alexandru MURARU

Researcher and Associate Lecturer in Political Science

Faculty of Philosophy, Social and Political Sciences

"Alexandru Ioan Cuza" University of Iasi

11 Carol I Boulevard 700506-Iasi Romania

alexandru.muraru@uaic.ro

Abstract: The decision and reasoning of the High Court of Cassation and Justice (The Romanian Supreme Court) in the case of the trial regarding the security officers who decided the fate of the engineer Gheorghe Ursu, who died in the custody of the Capital Militia in 1985, caused an impressive number of reactions. Our article aims to carry out a narrative analysis of these public positions, main ideas and interpretations provided by historians, cultural figures, public intellectuals, and publicists. It turned out that the critical point is not so much the sentence itself (revolting for everyone anyway), but the court's reasoning (shocking by its falsity). A generic conclusion is that in the last trial of communism, the Security came out innocent, therefore victorious.

Key words: Gheorghe Ursu, Securitate, stat de drept, Justiție, ÎCCJ

Aspecte introductive

Detaliile arestării, torturării și morții inginerului Gheorghe Ursu în anul 1985 sunt de acum bine cunoscute de cercurile media și intelectuale din România. În noiembrie 1995, la sediul Grupului pentru Dialog Social din București a fost organizat un eveniment de comemorare a primului deceniu de la asasinarea lui Gheorghe Ursu. Intelectualii români căutau să valorifice simbolurile luptei împotriva comunismului. Cazurile de disidență activă erau popularizate în același timp cu metodele represive, cu toate dificultățile specifice primului deceniu de după Revoluția din 1989 când arhivele au rămas în cea mai mare parte opace opiniei publice. Dezbaterile publice o luaseră cu mult înaintea justiției care rămăsese blocată în trecut. Justiția de tranziție, o ramură în sine a studiului și practicii judiciare specifice societăților care

s-au confruntat cu un trecut traumatizant, nu-și găsisse un sol fertil între juriștii români și cu atât mai puțin printre magistrați. „Dosarul Gheorghe Ursu” (Babu) editat de GSD cu sprijinul Fundației Gheorghe Ursu și filmul „Babu” de Cornel Mihalache au fost prezentate la evenimentul de comemorare de la GDS din toamna anului 1995. În baza acestora, Horia Roman Patapievici publica apoi articolul „Asasinii printre noi” în *Revista 22*¹, material inclus ulterior și în volumul *Politice*² care a beneficiat de ample dezbateri, critici și laude deopotrivă. Prin urmare, cazul Gheorghe Ursu ajunsese să fie bine popularizat în mass media. Pe scurt, în dubla confruntare – simbolică și practică – cu trecutul comunist, cazul Gheorghe Ursu reprezenta un veritabil studiu de caz care, în funcție de cum evolua deopotrivă ca percepție publică și ca „dosar în instanță”, oferea un tablou al modului în care societatea românească își gestionează propriul trecut comunist.

O analiză exhaustivă a traseului în Justiție a dosarului Gheorghe Ursu și a eforturilor familiei pentru a-i trage la răspundere pe toți cei vinovați de moartea inginerului în 1985 nu își are locul aici tocmai din motivele expuse la început. Însă ceea ce merită remarcat și analizat cu atenție este reacția stârnită în urma recentei decizii a Înaltei Curți de Casație și Justiție (ÎCCJ) privind achitarea celor doi ofițeri ai Securității care au instrumentat și cazul și au decis soarta lui Gheorghe Ursu în 1985. Există o „ierarhie” a acestei crime din trecut. Ofițeri de Securitate au luat deciziile care au pecetluit soarta lui Gheorghe Ursu. Fostul șef al Securității, Tudor Postelnicu, este decedat, dar ceilalți doi (foști) ofițeri – Marian Pîrvulescu și Vasile Hodiș – sunt în viață. Deciziile au fost duse la îndeplinire de șefii de la Miliția Capitalei de la acea vreme, coloneii Tudor Stănică (șef) și Mihail Creangă (adjunct). În paranteză fie spus, deși poate pentru percepția publică acum poate să pară că între cele două structuri nu existau mari diferențe, acestea existau *de jure* și *de facto*. În cazurile „sensibile” sau „grave” deciziile erau luate de structurile de securitate care, în anii '80, preferau să nu acționeze direct, ci prin intermediul organelor de Miliție. Pentru a fi siguri că „ancheta” (adică tortura) în cazul lui Gheorghe Ursu ajunge la punctul dorit de securiști, milițienii nu s-au mulțumit să tortureze cu mâna lor deținutul, ci au plusat. În celula lui Gheorghe Ursu au fost introduși doi deținuți de drept comun, Marin Clită și Gheorghe Radu, zis „Gicuță”, cărora li s-a cerut să continue bătăile de după tortura milițienilor³. În acest fel, Gheorghe Ursu a fost maltratată grav în mod constant.

¹ H.-R. Patapievici, „Asasinii printre noi”, *Revista 22*, anul VI, nr. 50 (304), 13-19 decembrie 1995, p.15.

² H.-R. Patapievici, *Politice*, București, Editura Humanitas, 1996, 1997, (ediția a II-a, adăugită), pp. 182-188. (Probabil dintr-o eroare în nota de subsol din volum, articolul „Asasinii printre noi” este indicat ca apariție în *Revista 22* nr. 49, 6-12 decembrie. În realitate, este vorba despre nr. 50, 13-19 decembrie, cum am menționat în nota anterioară).

³ Ionel Stoica, „Mărturiile unui fost coleg de celulă al lui Gheorghe Ursu, în fața judecătorilor: <Era adus cu pătura în celulă. Era bătut în anchetă>”, în *Adevărul*, 25 octombrie 2017, disponibil și la https://adevarul.ro/stiri-interne/evenimente/marturiile-unui-fost-coleg-de-celula-al-lui-1819299.html#google_vignette (august 2023).

Când se termina tortura milițienilor, începea agresiunea colegilor de celulă și tot așa. În acest fel a fost ucis inginerul Gheorghe Ursu.

Justiția românească a reacționat lent la aceste cazuri de crimă și în sens invers luării deciziei, adică de la colegii de celulă, apoi la milițieni și abia la final s-a ajuns la securiștii care au luat deciziile și care au dat ordinele. În anul 2000, deci la 15 ani de la moartea lui Gheorghe Ursu, a venit prima sentință, Marin Clită, colegul de celulă al inginerului a fost condamnat la 20 de ani de închisoare pentru omor deosebit de grav. Trei ani mai târziu milițienii Mihail Creangă și Tudor Stănică erau și ei condamnați cu 10 ani de închisoare⁴. Modul în care Tudor Stănică a prelungit an de an amânarea executării pedepsei invocând starea de sănătate este un alt caz de studiat, dar nu ne vom opri acum asupra sa⁵. Au trebuit să mai treacă încă 13 ani pentru ca securiștii Marian Pîrvulescu și Vasile Hodiș să fie trimiși în judecată. Din nou, istoria acestui proces este un caz în sine, dar în acest articol urmărim efectele deciziei finale a instanței care a venit pe 27 iulie 2023 și care i-a achitat definitiv pe cei doi membri ai aparatului represiv de Securitate, care au plănuțit și pecetluit soarta inginerului Gheorghe Ursu. În fine, Fundația „Gheorghe Ursu” pune la dispoziția oricui dorește să urmărească tot acest traseu juridic privind condamnarea tuturor celor implicați în uciderea sălbatică a unui om inofensiv și aflat în arestul Miliției, detalii despre toate dosarele și istoricul cazului se regăsesc pe pagina de internet a Fundației⁶.

Justiția decide, opinia publică interpretează

Anunțul despre decizia ÎCCJ din 27 iulie 2023 de achitare definitivă a celor doi securiști, deși nu a fost o surpriză totală pentru că o sentință similară dăduse și Curtea de Apel București⁷, a stârnit sentimente amare celor mai mulți intelectuali publici, jurnaliști experimentați, istorici, oameni de cultură sau editorialiști. Mai mult decât sentința, motivarea acesteia a uimit. Cu puțin timp înainte de pronunțarea ÎCCJ, Germina Nagăț, membră în Colegiul Consiliului Național de Studiere a Arhivelor Securității (CNSAS), explica într-un

⁴ Oana Despa, „Cazul Gheorghe ursu și eșecul Justiției de a condamna tortionarii. Fiul disidentului ucis de Securitate: au fost intimidări, probe eliminate” în *Europa Liberă România*, 27 iulie 2023. Disponibil la <https://romania.europalibera.org/a/achitare-caz-ursu/32522927.html> (august 2023).

⁵ Ionuț Mureșan, „Tortionarul Tudor Stănică obține a 21-a amânare a executării pedepsei. Milițianul, printre pușinii condamnați pentru uciderea disidentului Gheorghe Ursu. Motivare”, în *Ziare.com*, 11 august 2023. Disponibil la <https://ziare.com/tudor-stanica/tortionar-tudor-stanica-a-21-a-amanare-executare-pedeapsa-ucidere-disident-gheorge-ursu-1820009> (august 2023).

⁶ Fundația „Gheorghe Ursu”, <https://gh-ursu.org.ro/>

⁷ Andreea Pora, „Istoricii despre sentința în cazul Gheorghe Ursu: produce un fals istoric și merge pe linia negaționismului”, în *Europa Liberă România*, 31 ianuarie 2020, disponibil la <https://romania.europalibera.org/a/istoricii-despre-sentin%C8%9Ba-%C3%AEn-cazul-gheorghe-ursu-produce-un-fals-istoric-%C8%99i-merge-pe-linia-nega%C8%9Bionismul/30405628.html> (august 2023).

interviu pentru *Europa Liberă* că dosarul disidentului Gheorghe Ursu fusese „curățat” de probe⁸, iar Andrei Ursu, fiul disidentului, a atras atenția în mai multe rânduri că încadrările juridice au fost schimbate, avantajând inculpații⁹.

Rapid după sentință, Gabriel Andreescu reacționează și consideră că acest caz a devenit un „rechizitoriu al Justiției românești în ansamblul său”¹⁰. Gabriel Andreescu ridică semne de întrebare cu privire la acceptarea în instanță a unor martori ai apărării care fuseseră colegi cu inculpații și ca explicație a eșecului constant al Justiției din România de a condamna foști securiști amintește de un articol scris de Tiberiu Lovin și apărut în cotidianul *România Liberă* din 2008, după ce Curtea Constituțională a decis atunci că legea privind desconspirarea Securității este neconstituțională în totalitate. Articolul original nu se mai regăsește pe internet¹¹, dar Gabriel Andreescu ne oferă conspectul și concluzia, toți cei 9 judecători ai Curții Constituționale aveau puternice legături cu sistemul de dinainte de 1989. În termeni sociologici, explicația ar fi aceea a reproducerii elitelor juridice din regimul comunist în sistemul postdecembrist.

Biografiile celor trei magistrați care au pronunțat sentința ÎCCJ¹² și au oferit motivația care a stârnit furia celor care urmăreau cazul au devenit subiectul unei curiozități publice legitime. „Mă simt umilită de acești magistrați”, îi spune poeta Ana Blandiana jurnalistei Sabina Fati care scrie că „cei trei judecători care au scris motivarea unui proces istoric că Securitatea n-ar fi avut un <caracter sistemic> în anii 1980, au fiecare în jur de 50 de ani”¹³. Chiar dacă nu au cultură istorică sau nu își mai aduc aminte de perioada comunistă, dosarul conținea totuși suficiente dovezi despre ce aveau de analizat și cumpănit. România a condamnat comunismul, dar această decizie nu pare una ireversibilă acum, așa că Sabina Fati ajunge la această concluzie, potrivit căreia „sentința și mai ales motivarea Înaltei Instanțe în dosarul Ursu

⁸ Idem, „Dosarele Securității | Germina Nagăț, CNSAS despre cazul Ursu: O crimă politică strigătoare la cer a fost acoperită”, în *Europa Liberă România*, 18 iulie 2023, disponibil la <https://romania.europalibera.org/a/germina-nagat-dosare-securitate-gheorghe-ursu-justitie-examen-istorie/32495678.html> (august 2023).

⁹ Andrei Ursu, „Procesul tortionarilor lui Gheorghe Ursu, un test pentru magistratii romani”, în *contributors.ro*, 27 iunie 2023, disponibil la <https://www.contributors.ro/procesul-tortionarilor-lui-gheorghe-ursu-un-test-pentru-magistratii-romani/> (august 2023).

¹⁰ Gabriel Andreescu, „Cazul Gheorghe Ursu. Cum să înțelegem uluitoarea conivență a unor magistrați din România cu foștii ofițeri de securitate?”, în *contributors.ro*, 26 iulie 2023, disponibil la <https://www.contributors.ro/cazul-gheorghe-ursu-cum-sa-intelegem-uluitoarea-coniventa-a-unor-magistrati-din-romania-cu-fostii-ofiteri-de-securitate/> (august 2023).

¹¹ Site-ul cotidianului nu mai este disponibil, dar articolul lui Tiberiu Lovin se regăsește pe un site al acestuia: Tiberiu Lovin, „Biografiile judecătorilor CC care au decapitat CNSAS”, în *Reporter virtual*, 6 februarie 2008, disponibil la <http://www.reportervirtual.ro/biografiile-judecatorilor-cc-care-au-decapitat-cnsas/> (august 2023).

¹² „Cine sunt cei trei judecători de la instanța supremă care i-au achitat pe tortionarii disidentului Gheorghe Ursu / ÎCCJ „reamintește că judecătorii au obligația legală de a se pronunța numai în conformitate cu dispozițiile legii”, în *hotnews.ro*, 27 iulie 2023, disponibil la <https://www.hotnews.ro/stiri-esential-26425450-cine-sunt-cei-trei-judecatori-instanta-suprema-care-achitat-tortionarii-disidentului-gheorghe-ursu.htm> (consultat la 23 august 2023).

¹³ Sabina Fati, „Cazul Ursu: o istorie (i)reversibilă?”, în *Deutsche Welle dw.com.ro*, 31 iulie 2023, disponibil la <https://www.dw.com/ro/cazul-ursu-o-istorie-ireversibil%C4%83/a-66392433> (august 2023).

este o piruetă istorică din care se poate înțelege că nimic nu e ireversibil în România”¹⁴. Cu privire la cei trei magistrați – Valerica Voica, Constantin Epure și Alin Sorin Nicolescu – s-au făcut presupuneri legate și de cultura lor istorică, dar și despre cât au fost de rău-voitori, sau mai mult, părtinitori cu Securitatea (așa cum am văzut în opinia lui Gabriel Andreescu). Tezele expuse de cei trei magistrați în motivarea sentinței sunt analizate extins de Andreea Pora care, alături de istoricii cu care a vorbit, ajunge la concluzia că sunt „cinci probleme grave ale motivării”, și anume împărțirea Securității în rea înainte de 1964 și bună după acel an; teza că nu ar fi existat o stare de „adversitate” între Securitate și populație; punerea semnului egal între metodele Securității și procedurile actuale; mistificarea practicilor sistemului (magistrații au luat de bună acuzația de atunci a Securității la adresa lui Gheorghe Ursu, aceea de deținere de valută); în fine, a cincea problemă majoră este că magistrații decredibilizează victima, ei neagă disidența inginerului Ursu¹⁵. Într-o altă publicație, autoarea scrie un articol de opinie prin care înclină asupra tezei „analfabetismului istoric”, dar și asupra efectului de discreditare a Justiției care vine o dată cu motivarea acestei sentințe¹⁶.

Criticul de teatru Mircea Morariu scrie un text despre filmul *Cazul inginerului Ursu* în regia lui Liviu Tofan și Șerban Georgescu, iar miza explicită este aceea de a contrabalansa măcar la nivel simbolic și discursiv sentința ÎCCJ în contrast total cu faptele binecunoscute publicului. Concluzia autorului este că decizia Justiției nu este străină de puterea perpetuă a fostei Securități. „Achitarea criminalilor dovediți Marin Pîrvulescu și Vasile Hodiș, sentință pronunțată de ÎCCJ (în interiorul căreia aflu că ar circula liber și s-ar afla la mare cinste revista *Vitralii* a foștilor securiști, revistă condusă de Filip Teodorescu) în ziua de 27 iulie 2023 arată cât de strâmbă e justiția română, cât de degradată. Cât de parazitată de neaveniți. Și cât de puternică fosta Securitate.”¹⁷ Istoricul Dumitru Lăcătușu arată că sentința Justiției și motivarea acesteia oglindește faptul că magistrații și-au însușit „arheologia deresponsabilizării” la care au contribuit foștii securiști în ultimii 30 de ani și a cărei teză principală este că represiunea socială nu ar mai fi fost o metodă a structurilor de securitate de după 1964. „Ne putem întreba de unde știe ÎCCJ că toată opoziția și întreaga activitate de reprimare a opozițiilor, disidenților

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Andreea Pora, „Verdictul istoricilor pentru judecătoria din dosarul Ursu: <analfabetism istoric> sau ticăloșie? Cinci probleme grave ale motivării”, în *Europa Liberă România*, 31 iulie 2023, disponibil la <https://romania.europalibera.org/a/judec%C4%83tori-ursu-ignoranta-ticalosie-/32526354.html> (august 2023).

¹⁶ Idem, „Magistrații, elita de carton presat a societății românești”, în *Revista 22*, 1 august 2023, disponibil la <https://revista22.ro/opinii/andreea-pora/magistratii-elita-de-carton-presat-a-societatii-romanesti> (august 2023).

¹⁷ Mircea Morariu, „Gheorghe Ursu. Filmul”, în *contributors.ro*, 31 iulie 2023, disponibil la <https://www.contributors.ro/gheorghe-ursu-filmul/> (iulie 2023).

și contestatarilor regimului comunist a fost doar <un conflinct limitat la câteva persoane determinate>?”¹⁸

Profesor de drept constitutional și activ intelectual public, Ioan Stanomir găsește că judecătorii au pus semnul egal între legalitatea socialistă și statul de drept și în acest fel au relegitimă comunismul și represiunea Securității. „Magistrații Curții Supreme au ales legalitatea socialistă în defavoarea valorilor constituționalismului și domniei legii. Ceea ce sentința lor reafirmă, tranșant și dramatic, este continuitatea statului român, dincolo de linia istorică a căderii comunismului. Nimic nu pare să separe cele două lumi. RSR și România democratică coexistă, armonic. [...] Ceea ce triumfă este viziunea acreditând imaginea unei Românie de după 1964 în care abuzul, crimele și represiunea sunt marginale. RSR este, în lectura magistraților români, un stat care își respectă cu scrupulozitate propriile legi și care utilizează, în instrumentarea de cazuri practic similare cu cele la care se recurge în România domniei legii. [...] Înscenarea totalitară este acceptată ca adevăr judiciar de magistrații Înaltei Curți. Inginerul Ursu este condamnat, încă o dată, de statul român. Continuitatea este teribilă și neliniștitoare.”¹⁹

Un alt articol consistent a fost publicat de Sorin Ioniță, coordonatorul think-tank-ului independent Expert Forum. „Cei trei judecători supremi din dosarul Ursu nu s-au putut abține să-și semnalizeze incultura istorică – iar într-un sens mai larg, chiar profesională – și au redactat o motivare ofensatoare intelectual pentru cine e interesat chiar și la nivel amator de viața publică în post-comunism.”²⁰ Dintr-o perspectivă tehnică, este posibil ca legislația românească să nu fie suficient de clară pentru a merge „pe lege” până la condamnarea celor care au luat deciziile²¹, chiar dacă, așa cum amintește și Sorin Ioniță, făptașii direcți au fost pedepsiți. Chiar și așa, „problema mare apare însă la catastrofa motivare pe care a redactat-o completul, care e pe alături cu drumul”²². Magistrații ÎCCJ (dar și cei de la Curtea de Apel București, care dăduseră aceeași sentință și o motivare similară) nu au ținut cont niciun moment de teorii

¹⁸ Dumitru Lăcătușu, „<Arheologia deresponsabilizării>, un leitmotiv pentru achitarea anchetatorilor lui Gheorghe Ursu?”, în *contributors.ro*, 28 iulie 2023, disponibil la <https://www.contributors.ro/arheologia-deresponsabilizarii-un-leitmotiv-pentru-achitarea-anchetatorilor-lui-gheorghe-ursu/> (august 2023).

¹⁹ Ioan Stanomir, „Cazul Ursu. Crimele împotriva umanității și legalitatea socialistă. Despre semnificația unei sentințe”, în *contributors.ro*, 29 iulie 2023, disponibil la <https://www.contributors.ro/cazul-ursu-crimele-impotriva-umanitatii-si-legalitatea-socialista-despre-semnificatia-unei-sentințe/> (august 2023).

²⁰ Sorin Ioniță, „Cazul Ursu și falimentul intelectual al magistraților români. Sau cum funcționează justiția selectivă în dictaturi”, în *contributors.ro*, 29 iulie 2023, disponibil la <https://www.contributors.ro/cazul-ursu-si-falimentul-intelectual-al-magistratilor-romani-sau-cum-funcționeaza-justitia-selectiva-in-dictaturi/> (august 2023).

²¹ Totuși, există și analize juridice extinse care arată că, magistrații au la dispoziție suficiente instrumente legale pentru a judeca în mod adecvat cazul inginerului Ursu, dar nu au făcut-o. Vezi articolul lui Vasile Țiple, „O analiză juridicală a deciziei <Tribunalului Suprem al RSR>”, în *juridice.ro*, 1 august 2023, disponibil la <https://www.juridice.ro/698326/o-analiza-juridicala-a-deciziei-tribunalului-suprem-al-rsr.html> (august 2023).

²² Sorin Ioniță, *loc.cit.*

precum cea a justiției selective pe care o practica regimul comunist și care explică foarte bine ce și de ce i s-a întâmplat inginerului Gheorghe Ursu ce i s-a întâmplat. „Sistemul bine rodat al justiției selective comuniste reprezintă exact dovada pe care nu au găsit-o judecătorii supremi. [...] Nu au avut temei legal să condamne? Ok, e trist, dar asta așa putea înțelege în caz că textele de lege nu îi ajută. Dar se puteau abține cel puțin să calce în străchini dincolo de asta, cu atât mai mult cu cât au totuși la îndemână instrumentul numit *Raportul* Comisiei prezidențiale pentru analiza dictaturii comuniste [...] direct relevant pentru subiectul judecății și care putea fi citat măcar pentru acel cadru atât de greșit interpretat.”²³ Imaginea falimentului intelectual al magistraților români este și mai clară dacă semnalăm și absența totală a preocupărilor teoretice de tipul justiției de tranziție. Ceea ce spune articolul lui Sorin Ioniță este că în materie de forță intelectuală dreptul și justiția din România au enorm de mult de recuperat.

Scriitorul Radu Vancu a reacționat și ca reprezentant al PEN România considerând că sentința este un „adevărat Proces pe dos al comunismului românesc, manifestat de motivarea acestei sentințe, prin care considerăm că ÎCCJ își depășește atribuțiile și competența, substituindu-se istoriei și istoricilor și încercând, prin adevărate acrobații logice și legale, nu doar să judece un caz particular prin invocarea unor generalități de sistem, sub pretextul contextualizării, ci pur și simplu să deformeze adevărul istoric.”²⁴ Tot o reacție personală și deopotrivă instituțională a publicat și poeta Ana Blandiana care, din poziția de președinte al Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței, remarcă de asemenea pata negativă pe care cei trei magistrați „supremi” (după expresia lui Sorin Ioniță) au aruncat-o direct asupra Justiției. „Importanța acestei sentințe depășește cu mult <cazul Ursu> și este simbolică nu pentru că acest caz a fost el însuși unul simbolic, ci pentru că atât motivarea instanței, cât și stupefiantele explicații ale Înaltei Curți – date după protestele pe care sentința le-a generat în societate – dovedesc că nu este vorba despre o simplă eroare judiciară, ci de o tentativă de negare explicită a crimelor comunismului [...] și simt sentința Înaltei Curți ca pe o incredibilă insultă și ca pe o revoltătoare sfidare a societății civile, o sfidare care pune sub semnul întrebării, încă o dată, atât de tulburea definiție a României ca stat de drept.”²⁵

²³ *Ibidem*.

²⁴ Radu Vancu, „Reacție a PEN România: Procesul pe dos al comunismului românesc. Cazul Gheorghe Ursu”, în *contributors.ro*, 28 iulie 2023, disponibil la <https://www.contributors.ro/reactie-a-pen-romania-procesul-pe-dos-al-comunismului-romanesc-cazul-gheorghe-ursu/> (august 2023).

²⁵ Ana Blandiana, „O sfidare”, în *contributors.ro*, 28 iulie 2023, disponibil la <https://www.contributors.ro/o-sfidare/> (august 2023).

Sentiința ÎCCJ în cazul Ursu este „o decizie ce contravine tuturor valorilor pe care se întemeiază statul de drept”²⁶ – este mesajul transmis de Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc. IICCMER a revenit după publicarea motivării sentiinței cu o analiză din perspectivă istorică a motivării deciziei ÎCCJ în cazul Ursu și semnată de președintele executiv al instituției alături de alte cinci personalități (Dennis Deletant, Cosmin Popa, Ioan Stanomir, Mioara Anton și Dan Mihai Țălnaru), concluzionând că „decizia ÎCCJ deschide calea reabilitării totalitarismului comunist, negându-i natura represivă în a doua parte a existenței sale și folosind drept temei propriile-i legi, în judecarea crimelor împotriva umanității comise de reprezentanții acestuia.”²⁷

Germina Nagăț, membră al Colegiului CNSAS, reconstituie teza Justiției care nu a scăpat de infiltrările securiste nici până astăzi. După un solid excurs în cronologia, istoria și contextul cazului Gheorghe Ursu, Nagăț ajunge la concluzia pe care nu ezită să o treacă în introducerea articolului său din *Revista 22*. „De peste trei decenii, o fantomă bântuie sălile tribunalelor din România. E strâns legată la ochi, și-a pierdut balanța, dar a câștigat în schimb niște epoleți pe creier. Pretinde că o cheamă Themis și că ar fi zeița Justiției.”²⁸ Motivarea sentiinței este desființată de Germina Nagăț cu întrebări nici măcar retorice, ci de bun simț. „Citind sentiința, ne putem întreba, deloc retoric, cum se face că Securitatea a deschis sute de mii de acțiuni de urmărire <preventive> în anii ’80, dacă nu exista nicio <stare de adversitate> între cetățeni și organele statului? Ce anume preveneau avertizările sau anchetele informative și cum s-a ajuns la dosarele care umplu rafturile din Popești-Leordeni? Cum se explică Revoluția din decembrie ’89, dacă românii aveau o relație atât de cordială cu Securitatea, care doar păzea Constituția și ne păzea și pe noi, părintește, să nu încălcăm legea?”²⁹ Nici Teodor Baconschi nu a „putut evita presiunea morală și frustrarea generată de ceea ce s-a numit <a doua asasinare a lui Gheorghe Ursu>” și a concluzionat că „rușinea acestui moment de injustiție

²⁶ IICCMER, „Achitarea celor responsabili de moartea disidentului Gheorghe Ursu este o decizie ce contravine tuturor valorilor pe care se întemeiază statul de drept, precum și ideii de Justiție în România”, comunicat de presă pe site-ul instituției, <https://www.iiccmr.ro/comunicate-de-presa/2023/achitarea-celor-responsabili-de-moartea-disidentului-gheorghe-ursu-este-o-decizie-ce-contravine-tuturor-valorilor-pe-care-se-intemeiaza-statul-de-drept-precum-si-ideii-de-justitie-in-romania/> (august 2023).

²⁷ IICCMER, „Analiză din perspectivă istorică a motivării deciziei ÎCCJ în cazul Gheorghe Ursu. Pericolul reabilitării totalitarismului”, comunicat de presă pe site-ul instituției, <https://www.iiccmr.ro/comunicate-de-presa/2023/analiza-din-perspectiva-istorica-a-motivarii-deciziei-iccj-in-cazul-gheorghe-ursu/> (august 2023).

²⁸ Germina Nagăț, „Cazul Ursu. Justiția, oarbă, surdă și cu epoleți pe creier”, în *Revista 22*, 1 august 2023, disponibil la <https://revista22.ro/opinii/germina-nagat/cazul-ursu-justitia-oarba-surda-si-cu-epoleti-pe-creier> (august 2023).

²⁹ *Ibidem*.

flagrantă ne va urmări multă vreme, ca fantomă a unui trecut odios, care nici nu vrea să treacă, nici nu izbutește să se îndrepte.”³⁰

Președintele executiv IICCMER, Daniel Șandru este citat de *spotmedia.ro* spunând că „nu există niciun caz de ofițer de Securitate care să fi fost condamnat pentru abuzuri sau crime săvârșite în perioada regimului comunist. Din toate datele pe care le avem la nivelul institutului nu rezultă că ar exista un astfel de caz. Singurele condamnări s-au făcut la adresa unor comandanți de penitenciare”³¹ într-un articol în care sunt subliniate două idei care se degajă din motivarea judecătorilor și anume că ar fi existat o securitate rea și una bună, și că discursul national-comunist a fost relegitim. Istoricul Mihai Demetriade arată și el, într-un interviu luat de jurnalista Ioana Ene Dogioiu, că „o strategie de propaganda a fost luată drept adevăr istoric. Se produc transformări după '64 - '68, în mod evident, dar represiunea politică rămâne structural, nemodificată. Se schimbă infrastructura ei vizibilă.”³² Sentința magistraților îi arată și Magdei Grădinaru că „la 30 de ani după, marele câștigător este Securitatea, care a reușit să inoculeze justiției propria retorică.”³³ Fostul ministru al justiției din '96 până în anul 2000, Valeriu Stoica, profesor de drept, vede în sentința ÎCCJ o lipsă a lecturilor despre ce a însemnat de fapt regimul comunist și face o trecere în revistă a unor importante opere din acest registru. „Se pare că judecătorilor acestui caz le-au lipsit lecturile necesare care le-ar fi permis să înțeleagă această esență criminală a sistemului comunist din România, rămasă neschimbată și în contextul în care au fost săvârșite faptele.”³⁴ Natura etică a sentinței magistraților este ținta președintelui executiv al IICCMER, Daniel Șandru, care, pe lângă pozițiile luate în mass-media, publică un articol de opinie în *Observator Cultural*. „Avînd motive să consider că lucrurile nu pot rămîne așa în privința nedreptei sentințe din cazul Gheorghe Ursu, am totodată convingerea că există, la nivelul majorității magistraților, o crasă lipsă de cultură umanistă și de cultură istorică. Pledez, din acest motiv, pentru introducerea unor cursuri obligatorii privind

³⁰ Teodor Baconschi, „Nedreptatea strigătoare la cer ne otrăvește viața laolaltă. De ce <cazul Ursu> nu este nici pe departe închis”, în *Libertatea*, 31 iulie 2023, disponibil la <https://www.libertatea.ro/opinii/nedreptatea-strigatoare-la-cer-ne-otraveste-viata-laolalta-de-ce-cazul-ursu-nu-este-nici-pe-departee-inchis-4619879> (august 2023).

³¹ Emilian Isăilă, „Când o țară află că a fost torturată de Securitate <conform legii>. Cazul Ursu și rescrierea istoriei”, în *spotmedia.ro*, 30 iulie 2023, disponibil la <https://spotmedia.ro/stiri/opinii-si-analize/cazul-ursu-si-rescrierea-istoriei-de-ce-niciun-ofiter-de-securitate-n-a-fost-condamnat-pentru-fapte-de-politie-politica> (consultat la 24 august 2023).

³² Ioana Ene Dogioiu, „Cazul Ursu, ca un tren fără locomotivă. Nu știm cu ce am avut de-a face, juridic, înainte de '89. Propaganda a fost luată ca adevăr istoric”, în *spotmedia.ro*, 31 iulie 2023, disponibil la <https://spotmedia.ro/stiri/eveniment/cazul-ursu-ca-un-tren-fara-locomotiva-nu-stim-cu-ce-am-avut-de-a-face-juridic-inainte-de-89-propaganda-a-fost-luata-ca-adevar-istoric-interviu> (consultat la 24 august 2023).

³³ Magda Grădinaru, „Pe cine mai miră că azi câștigă Securitatea? Argumentele din interior și, cum se vede, astfel, din afară”, în *spotmedia.ro*, 8 august 2023, disponibil la <https://spotmedia.ro/stiri/opinii-si-analize/pe-cine-mira-ca-azi-castiga-securitatea-argumentele-din-interior-si-cum-se-vede-altfel-din-afara> (consultat la 24 august 2023).

³⁴ Valeriu Stoica, „Câteva lecturi pentru judecătorii din cazul Gheorghe Ursu”, în *Dilema Veche*, nr. 1009, 10-16 august 2023, disponibil la https://dilemaveche.ro/sectiune/editoriale-si-opinii/tilc-show/citeva-lecturi-pentru-judecatorii-din-cazul-2290677.html#google_vignette (consultat la 25 august 2023).

<Justiția de tranziție> și <Istoria comunismului în România> în facultățile de drept și la Institutul Național al Magistraturii.”³⁵ Un alt istoric și expert IICCMER, Ștefan Bosomitu, pune, de asemenea, un diagnostic sever justiției și pesimist societății după lectura motivării sentinței ÎCCJ și după constatarea falsurilor din aceasta. „Dincolo de sentința ce pare nedreaptă, rămân falsurile istorice grosolane cuprinse în motivare: ideea unei Securități <bune> și <patriotice> după 1964/1968; negarea unei <stări de adversitate> între populație și regim/Securitate după 1965; validarea metodelor de cercetare penală ale Securității; negarea calității de opozant al regimului a lui Gheorghe Ursu. Și pericolul reprezentat de <autoritatea de lucru judecat>. Și o istorie de 33 de ani, marcată de dezinteres cinic, de amânări și de tăceri complice, de abuzuri instituționale și decizii strâmbe. În definitiv, <cazul Ursu> traduce sumar câteva adevăruri care dor: încă nu avem capacitatea de a ne asuma onest trecutul traumatic, ignorăm importanța acestui detaliu pentru sănătatea morală a societății prezente, motiv pentru care ne sacrificăm, cu bună știință, viitorul.”³⁶ Teza că Securitatea nu doar că nu este pedepsită, dar că face în continuare, simbolic, prin sentințele din justiție, aceleași lucruri ca înainte de 1989 era abordată și de Ovidiu Șimonca încă de la decizia Curții de Apel București din ianuarie 2020. „[...] sentința, dincolo de achitarea securiștilor Marin Pîrvulescu și Vasile Hodiș, are bune părți de macabru eseu, scris parcă în laboratoarele Securității.”³⁷

Totodată, într-un editorial, am avut ocazia să expun pe larg o opinie personală cu privire la cazul Gheorghe Ursu, prin care am cerut inclusiv intervenția Parchetului General prin declanșarea unei forme extraordinare de atac a sentinței de achitare - recurs în casație, dar și sesizarea Consiliului Suprem al Magistraturii în vederea discutării cazului și aplicarea unei sancțiuni maxime pentru excluderea din sistemul magistraturii a judecătorilor care au emis o motivare plină de neadevăruri istorice, în fapt o încercare inacceptabilă de reevaluare a regimului comunist.³⁸

³⁵ Daniel Șandru, „Gheorghe Ursu: asasinat în comunism, condamnat în postcomunism”, în *Observator Cultural*, nr. 1169, 31 iulie 2023, disponibil la <https://www.observatorcultural.ro/articol/gheorge-ursu-asasinat-in-comunism-condamnat-in-postcomunism/> (consultat la 24 august 2023).

³⁶ Ștefan Bosomitu, „Cazul Gheorghe Ursu – istoria a 33 de ani de dezinteres”, în *Observator Cultural*, nr. 1170, 8 august 2023, disponibil la <https://www.observatorcultural.ro/articol/cazul-gheorghe-ursu-istoria-a-33-de-ani-de-dezinteres/> (august 2023).

³⁷ Ovidiu Șimonca, „Securitatea continuă să îl ucidă pe Gheorghe Ursu”, în *Observator Cultural*, nr. 1004, 31 ianuarie 2020, disponibil la <https://www.observatorcultural.ro/articol/securitatea-continua-sa-l-ucida-pe-gheorghe-ursu/> (august 2023).

³⁸ Alexandru Muraru, „Cazul Gh. Ursu. Justiția, în beznă și rușine: comunismul reabilitat. Trei criminali și torționari ai Securității umblă liber în România”, în *digi24.ro*, 1 august 2023, disponibil la <https://www.digi24.ro/opinii/cazul-gh-ursu-justitia-in-bezna-si-rusine-comunismul-reabilitat-trei-criminali-si-tortionari-ai-securitatii-umbla-liber-in-romania-2448581> (august 2023).

Concluzii

Sumedenia reacțiilor pe tema sentinței și apoi motivației magistraților în cazul inginerului Ursu arată că avem de a face cu un șoc la nivelul opiniei publice, oricât de previzibilă ar fi fost decizia ÎCCJ. Am analizat parte importantă a pozițiilor analitice și publice, a articolelor publicate în cele mai vizibile cotidiane sau reviste, site-uri agregatoare de știri și informație sau ale unor televiziuni. Orice survol asupra postărilor pe rețelele de socializare ar putea constitui subiectul unei alte analize detaliate. De asemenea, o altă posibilă temă de cercetare ar putea fi analiza comentariilor publicului la articolele expuse în analiza noastră. În primul rând, în urma reflexiei pe marginea analizei pozițiilor publice ca reacții la sentința și motivația magistraților, iese în evidență o inadecvare a judecătorilor cu privire la timpul istoric în care a fost ucis Gheorghe Ursu și ignorarea tuturor volumelor cu caracter științific și memorialistic apărute după căderea comunismului. Deja sunt locuri comune că foștii securiști perpetuează narativul că au acționat din patriotism, că după 1964 represiunile au încetat și dacă ar mai fi avut loc, am vorbi doar despre cazuri izolate, că populația s-a adaptat și nu s-a opus comunismului sau că anchetele se făceau în conformitate cu legislația regimului comunist. Prin aceste motivații, magistrații au păstrat practic sentința trucată pe care au dat-o autoritățile comuniste și de aici concluzia multor intelectuali, așa cum am văzut, că Gheorghe Ursu a fost ucis / condamnat a doua oară. Apoi, judecătorii ÎCCJ nu doar că au exonerat de vină membrii aparatului represiv ai regimului comunist care au luat cele mai importante decizii în acest caz care s-a soldat cu moartea inginerului Ursu, dar prin motivarea pe care au dat-o după sentință, au adoptat exact poziția pe care o are orice fost ofițer de Securitate; narativul este unul care ar fi putut la fel de bine să fie generat de oricare laborator al fostei structuri de forță a Partidului Comunist Român. O altă temă recurentă care reiese din analiza transversală a articolelor de opinie este aceea că, de fapt, Securitatea și-a păstrat suficientă influență până acum fie prin urmași care ocupă scaune în sistem, fie prin „cucerirea minților” unor magistrați care iau decizii în funcție de *mindsetul* sau narativul dezvoltat de foștii ofițeri de securitate. Aici apare legitimarea legislației regimului communist, teza securității animate de patriotism și a impunității ca urmare a „îndeplinirii ordinelor”, a unității poporului cu structurile de conducere comuniste și securiste etc. În sfârșit, toate luările de poziție concordă că această sentință este o lovitură data credibilității Justiției, un cutremur al statului de drept, un șoc la care va trebui să ne raportăm vrând-nevrând, ca la un moment de referință în istoria dreptului românesc. În ceea ce privește fosta Securitate, Justiția încă îi este captivă.

Bibliografie

- Andreescu, Gabriel, „Cazul Gheorghe Ursu. Cum să înțelegem uluitoarea conivență a unor magistrați din România cu foștii ofițeri de securitate?”, *contributors.ro*, 26 iulie 2023.
- Baconschi, Teodor, „Nedreptatea strigătoare la cer ne otrăvește viața laolaltă. De ce <cazul Ursu> nu este nici pe departe închis”, *Libertatea*, 31 iulie 2023.
- Blandiana, Ana, „O sfidare”, *contributors.ro*, 28 iulie 2023.
- Bosomitu, Ștefan, „Cazul Gheorghe Ursu – istoria a 33 de ani de dezinteres”, *Observator Cultural*, nr. 1170, 8 august 2023.
- Despa, Oana, „Cazul Gheorghe ursu și eșecul Justiției de a condamna tortionarii. Fiul disidentului ucis de Securitate: au fost intimidări, probe eliminate”, *Europa Liberă România*, 27 iulie 2023.
- Dogioiu, Ioana Ene, „Cazul Ursu, ca un tren fără locomotivă. Nu știm cu ce am avut de-a face, juridic, înainte de `89. Propaganda a fost luată ca adevăr istoric”, *spotmedia.ro*, 31 iulie 2023.
- Fati, Sabina, „Cazul Ursu: o istorie (i)reversibilă?”, *Deutsche Welle dw.com.ro*, 31 iulie 2023.
- Grădinaru, Magda, „Pe cine mai miră că azi câștigă Securitatea? Argumentele din interior și, cum se vede, astfel, din afară”, *spotmedia.ro*, 8 august 2023.
- Ioniță, Sorin, „Cazul Ursu și falimentul intelectual al magistraților români. Sau cum funcționează justiția selectivă în dictaturi”, *contributors.ro*, 29 iulie 2023.
- Isăilă, Emilian, „Când o țară află că a fost torturată de Securitate <conform legii>. Cazul Ursu și rescrierea istoriei”, *spotmedia.ro*, 30 iulie 2023.
- Lăcătușu, Dumitru, „<Arheologia deresponsabilizării>, un leitmotiv pentru achitarea anchetatorilor lui Gheorghe Ursu?”, *contributors.ro*, 28 iulie 2023.
- Lovin, Tiberiu, „Biografiile judecătorilor CC care au decapitat CNSAS”, *Reporter virtual*, 6 februarie 2008.
- Morariu, Mircea, „Gheorghe Ursu. Filmul”, *contributors.ro*, 31 iulie 2023.
- Muraru, Alexandru, „Cazul Gh. Ursu. Justiția, în beznă și rușine: comunismul reabilitat. Trei criminali și tortionari ai Securității umblă liber în România”, *digi24.ro*, 1 august 2023.
- Mureșan, Ionuț, „Tortionarul Tudor Stănică obține a 21-a amânare a executării pedepsei. Milițianul, printre pușinii condamnați pentru uciderea disidentului Gheorghe Ursu. Motivare”, *Ziare.com*, 11 august 2023.
- Nagăț, Germina, „Cazul Ursu. Justiția, oarbă, surdă și cu epoleți pe creier”, *Revista 22*, 1 august 2023.

Patapievici, H.-R. , *Politice*, București, Editura Humanitas, 1996, 1997, (ediția a II-a, adăugită).

Patapievici, H.-R., „Asasinii printre noi”, *Revista 22*, anul VI, nr. 50 (304), 13-19 decembrie 1995.

Pora, Andrea, „Magistrații, elita de carton presat a societății românești”, *Revista 22*, 1 august 2023.

Pora, Andreea, „Dosarele Securității | Germina Nagăț, CNSAS despre cazul Ursu: O crimă politică strigătoare la cer a fost acoperită”, *Europa Liberă România*, 18 iulie 2023.

Pora, Andreea, „Istoricii despre sentința în cazul Gheorghe Ursu: produce un fals istoric și merge pe linia negaționismului”, *Europa Liberă România*, 31 ianuarie 2020.

Pora, Andreea, „Verdictul istoricilor pentru judecătorii din dosarul Ursu: <analfabetism istoric> sau ticăloșie? Cinci probleme grave ale motivării”, *Europa Liberă România*, 31 iulie 2023.

Stanomir, Ioan, „Cazul Ursu. Crimele împotriva umanității și legalitatea socialistă. Despre semnificația unei sentințe”, *contributors.ro*, 29 iulie 2023.

Stoica, Ionel, „Mărturiile unui fost coleg de celulă al lui Gheorghe Ursu, în fața judecătorilor: <Era adus cu pătura în celulă. Era bătut în anchetă>”, *Adevărul*, 25 octombrie 2017.

Stoica, Valeriu, „Câteva lecturi pentru judecătorii din cazul Gheorghe Ursu”, *Dilema Veche*, nr. 1009, 10-16 august 2023.

Șandru, Daniel, „Gheorghe Ursu: asasinat în comunism, condamnat în postcomunism”, *Observator Cultural*, nr. 1169, 31 iulie 2023.

Șimonca, Ovidiu, „Securitatea continuă să îl ucidă pe Gheorghe Ursu”, *Observator Cultural*, nr. 1004, 31 ianuarie 2020.

Țiple, Vasile, „O analiză juridicală a deciziei <Tribunalului Suprem al RSR>”, *juridice.ro*, 1 august 2023.

Ursu, Andrei, „Procesul torționarilor lui Gheorghe Ursu, un test pentru magistrații români”, *contributors.ro*, 27 iunie 2023.

Vancu, Radu, „Reacție a PEN România: Procesul pe dos al comunismului românesc. Cazul Gheorghe Ursu”, *contributors.ro*, 28 iulie 2023.

IICCMER, „Achitarea celor responsabili de moartea disidentului Gheorghe Ursu este o decizie ce contravine tuturor valorilor pe care se întemeiază statul de drept, precum și ideii de Justiție în România”, comunicat de presă pe site-ul instituției, *iiccmr.ro*, 27 iulie 2023.

IICMER, „Analiză din perspectivă istorică a motivării deciziei ÎCCJ în cazul Gheorghe Ursu. Pericolul reabilitării totalitarismului”, comunicat de presă pe site-ul instituției, *iicmer.ro*, 31 iulie 2023.

*** „Cine sunt cei trei judecători de la instanța supremă care i-au achitat pe torționarii disidentului Gheorghe Ursu / ÎCCJ „reamintește că judecătorii au obligația legală de a se pronunța numai în conformitate cu dispozițiile legii”, *hotnews.ro*, 27 iulie 2023.

Fundația „Gheorghe Ursu”, <https://gh-ursu.org.ro/>